

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Večja za celo leto 5 K, za pol leta 2 K 50 v. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta po 14, 12 in 10 v. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Kaj hočemo? — Veritas: Deželnozborna volitev v Ribnici. — Blatenje balkanskih držav. — Dogodki na Ruskem. — Nova Anglija. — Kriza na Ogrskem. Politični pregled. — Štajersko: Jeruzalem v Celju. Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Dr. H. T.: Iz Gorice. — Doma in drugod: Državni uradniki. Klerikalna gospodarska podjetja. Slovensko uradovanje kranjskega dež. odbora. Protialkoh. gibanje, itd. Podlistek: Žena in socializem. — Iz obleganega Port Arturja.

Kaj hočemo?

V.

Naglašujoč nevzdržljivost današnjih razmer na Slovenskem, popolno nezmožnost naše politike, storiti res kaj koristnega za slovenski narod, pomagati mu naprej — to naglašujoč smo se tudi zavedali, kaj pravimo s to upravičeno in vsestranski utemeljeno obsodbo naše javnosti. Nam se ni šlo samo za kritikovanje, kajti s tem bi ne izpolnili niti polovice svojih dolžnosti; mi smo tudi razmišljali, kako pokazati novo pot, nov pravec slovenski politiki.

Kljubujoč mogočnim gromovnikom v svoji bedni slovenski domovini, kakor v posmeh njih političnemu prepričanju ponavljamo še enkrat: z besedami ne morete delati politike, niti z grožnjami in pretenjem. To trditev hočemo dokazati na slovenskem liberalizmu.

Liberalna stranka je stala pri nas v boju proti klerikalizmu. Z besedami in tiskom je javno zasmehovala svoje nasprotnike, psovala jih in žalila. Na drugi strani je zopet rotala druge, naj se zbirajo pod liberalnim praporom. Kolikokrat ni obljubila svojim nasprotnikom zadnje ure; bahala se, da poseduje in reprezentuje ona narod; delala misliti, da je odvisen obstoj klerikalizma le od njene mogočne besede — ali pri tem je odklenkalo mesto klerikalizmu — njej! Kdor pa se hoče pripoznavati danes

slovenskemu psevdoliberalizmu à la „Slovenski Narod“, vzbuja več veselosti kakor resnosti.

Liberalna se ni mogla politično razviti med nami, nikdar si ni pridobila ljudstva: z besedami se ravno ne povzroča političnega razvoja! Šele z gospodarskim prevratom nastanejo drugačne politične razmere med nami.

V tem tiči druga revolucionarna sila naše struje.

Nam se gre za to, da vzgojimo ljudstvo tudi za gospodarski program, kajti če si ne ustanovimo svoje industrije in svoje trgovine, potem nas tudi naša narodna avtonomija ne reši pogina.

Ko so se izpreminjale v preteklih desetletjih v Evropi gospodarske razmere, tedaj ni storila naša politika ničesar, da bi postavila ob tej priliki tudi svoj narod na noge in ga gospodarski osamosvojila. Blizu sto milijonov kron leži po denarnih zavodih na Slovenskem, ali ta kapital je mrtev za nas, ne obrne se v podjetja, in kjer se da pri nas kaj iz zemlje pridobiti z rudokopi ali si zaslužiti s tovarnami, povsodi so tuje s svojim tujim denarjem. Od nas dobivajo samo ceno delavno moč. Zagorje, Trbovlje, Begunjsica, Javornik, Trst, Ljubljana, Vevče, Litija, Domžale, Jesenice, Medvode itd. — sami kraji nesrečnega spomina!

Komaj nekaj ur od gorenje Italije, ob morju smo — ali mesto da bi poskusili na vodo, pa silimo proti severu. Nemci niti zase nimajo doma več dovolj prostora.

Slovcem pred durmi so se ustanovile v 12. in 13. stoletju prve banke na svetu in prvi evropski svetovni kupei so pošiljali odtod svoje ladje v Sirijo, Jeruzalem, Egipet... mi pa tega danes nočemo razumeti. V Turčijo, v Malo Azijo, v Egipet in na Balkan prodaja danes svojo robo angleški in še več nemški podjetnik, ki jo je dal pripeljati semkaj po svojih ladjah; mi pa,

temu, da je Avguštín Bebel vodja socialne demokracije v Nemčiji — in zna delati to nekaterim našim krogom predsodke — je njegova Žena tako popolno in z neutrudljivo pridnostjo sestavljeno delo o ženstvu, da bi moralo biti duševna last vsakega izmed nas, in tudi če bi se kdo ne mogel ali ne hotel strinjati s posameznimi njegovimi izvajanjmi. Bebel je mnenja, da najde ženska edino v socialni demokraciji ono stranko, ki se poteza za njene pravice ne iz strankarskih in agitatoričnih ozirrov, ampak zgolj iz načelnih t. j. principiálnih vzrokov. Najsi leži v teh besedah še tako huda obsodba meščanstva — vendar, ali naj vržemo vsled tega njegovo knjigo v kot, kakor oni cerkveni dostojanstvenik, ki ni hotel pogledati skozi daljnogled na solnce vsled tega, da ne bi opazil solčnih peg, ker je čital v evangeliju, da je solnce najčistejše telo v svetu.

Žensko vprašanje smatrajo pri nas Slovenci do zdaj večinoma kot šport. Edino izjemo dela med nami gospa Zofka Kveder-Jelovšek, znana po svoji devizi: Žena je človek, vendar se tudi njej ni posrečilo — kakor je upala — izpremeniti svoj čas pod uredovanjem Márice (zdaj gospa Bartólj) izhajajočo Slovenko v žensko revijo.

ki sedimo tem deželam takorekoč na pragu, samo gledamo. In žalostno je, da pri tem niti ničesar ne vidimo! Anglija ima svoj balkanski, in posebej še makedonski odbor, pri nas pa poznajo Balkan komaj po imenu; kje pa se razprostira Makedonija, zna le redkokdo. Nemci iz rajha pošiljajo na Balkan svoje agente in vohune, mi pa se navdušujemo za prazni historizem o veliki jugoslovanski državi, in govorimo o svojih grbih in himnah!

Belgija, ki je po svoji velikosti dežele prav tako velika kakor nekdanja Ilirija, nima pred seboj drugega kakor veliki Atlantski ocean, a je industrijno tako razvita, da prebiva nad šest milijonov duš na istem ozemlju, kakor ne živita pri nas niti prav dva. —

Res je, da nima niti industrijno niti trgovsko podjetništvo ničesar pričakovati od naše dose-danje politike, a zato moramo vzgojiti najprej somišljenike, ki so pripravljani učiti se, in to kar so se naučili, porabiti v prid svojemu narodu, vzgajati moramo ves narod za ta naš življenski pogoj. Kdor pa bi se ustrašil tega ogromnega dela ali celo mislil, da je vže vse izgubljeno, da ni ničesar več vstvariti, ta naj pomisli, da je bila tudi Nemčija med 1648 in 1830. letom v Evropi gospodarski najbolj propadla dežela, impotentna, v zadnjih dihih — in vendar, česa ni dosegla od tedaj!

Ali tisti, ki se hočejo posvetiti tem študijam, morajo biti prav tako prepričani kakor bi morala upoštevati to tudi naša učeča se generacija, da smo danes Slovenci na kulturno napačni poti. Če govorimo o Trstu, katerega osvojitve smatramo za predpogoj našemu procvitu, potem se vendar več ne naslajamo na nemško kulturo! Osvojiti si hočemo Trst, a italijanski ne znamo! Akademična mladina kliče: „Trst mora biti naš!“ — a hodi v Prago in ji je Ljubljana najljubše mesto [na

Žena in socializem.

Spisal Avguštín Bebel.

Vsebina:

Uvod.

Žena v preteklosti.

Žena v sedanosti.

- Spolni nagón. Zakon. Zakonske ovire in zadržki.
- Nadaljne zakonske ovire in zadržki. Številno razmerje obeh spolov; njega vzroki in posledice.
- Prostitucija kot neizogibna družbena naprava meščanstva.
- Mesto, ki je zavzema žena pri delu. Njene duševne zmožnosti. Darvinizem in družba.
- Pravno stališče žene in njeno stališče napram politiki.
- Država in družba.
- Socializiranje družbe.

Žena v bodočnosti.

Mednarodnost.

Obljudenost in preobljudenost.

Sklep.

Predgovor prevajalca.

Poleg angleškega, francoskega, italijanskega, švedskega, danskega, grškega, flamskega, rumunskega, ogrskega, ruskega, poljskega, češkega in bolgarskega prevoda storimo s tem tudi Slovenci dolžnost svojemu ženstvu. Vzle

Kolikor mi je dalje znano, ima nekaj zaslug za organizacijo ženskih delavk tudi jugoslovanska socialna demokracija pod duševnim in dejanskim vodstvom znanega slovenskega pisatelja Etbina Kristana. V Ljubljani pa imamo tudi tako zvano „splošno žensko društvo“, ki prireja čajne večere z različnimi pogovori in išče gospode, ki hočejo predavati pod ostrejšem tega društva. Vendar ni poseglo to društvo še nikjer globlje med žensko gibanje in nima pokazati nobenih praktičnih uspehov v ženskem vprašanju.

Kar se tiče prevajanja Žene, naj pripomni prelagatelj samo toliko, da si je izposloval to dovoljenje po Bebelu le vsled tega, ker je želel podati svojim rojakom nekaj globokejših razmotrivanj o ženskem vprašanju.

Prelagatelj je čital Ženo še kot otrok brez vsakih nezdod. To povdarja zlasti vsled tega, ker jo je vzela enemu njegovih znancev gospodinja in jo nesla ravnateljstvu šole. Sklicana konferenca je prišla seve v največjo zadrego. Zahtevala je od mojega znanca, naj se odpove takemu čitvu, češ da je škodljivo itd. In on jim je odgovoril, da mora biti razumljivo, da bo zdaj pač nemogoče, ker je že navajen boljših knjig...

svetu. Študirat hodijo v Francijo in Nemčijo — Italija pa nikogar ne privabi.

Kakor potrebuje madžarska politika za svojo industrijo in trgovino Reko, tako si hoče osvojiti nemška politika Trst, ker ve, da postane vladar avstrijskega trga in vzhoda (Drang nach Osten) tisti, v čigar lasti je Trst. Važnost tega mesta, ki leži na pragu Evrope, dokazujejo tudi aspiracije Velike Italije in Nemčije, ki jih kažeta za slovenske pokrajine.

Kaj je torej prvo, kar moramo započeti? Kdo mora prijeti za delo? Vsi: mladi in stari.

Mladina naj posnema pokret ruske omladine med 1870—80: mladi ljudje iz najboljših stanov so se priučili rokodelstva, vstopili v tovarne kot delavci ali pri kmetih kot poljedelski pomagači in prišli tako med narod. Živeli z njim zaradi tega, da so ga mogli naučiti branja in pisanja. Ruski absolutizem pa je spoznal revolucionarnost tega visokega idealnega poleta, katerega pravi stvarnik je bil pravzaprav Nečajev, in zato je poslal na stotine in stotine teh mladih ljudi, žensk in moških, v Sibirijo. Pesni prepevaje so šli v prognanstvo.

Podobno bi morala delati naša mladina: iti bi morala v London, Aleksandrijo, Ameriko . . . Morda bi delala na pol zastonj, stradala bi morda kdaj (kar zdaj tudi!), a pri tem bi se naučila, kako dela angleški in ameriški tovarnar in kako in kam prodaja angleški in ameriški trgovci! Drugi bi morali na Balkan, učiti se spoznavati ondote razmere na lastne oči, tretji v Italijo . . .

In med tem ko bi si iskali ti bodoči pionirji slovenskega naroda svoje duševno bogastvo v tujini, da bi se lahko ob uri potrebe vrnili v domovino bogati na izkustvih, bi morali pripravljati vsi tisti, ki so ostali doma, tla tem enkrat domov se vračajočim. Bilo bi naporno delo: sestaviti popis vsega tega, kar konzumiramo doma, učiti ljudstvo v denarnih manipulacijah, organizirati vse trgovce v veliko zvezo, ki bi natančno vedela, koliko sladkorja, špirta, platna, papirja . . . porabimo na leto, in na podlagi teh števil bi si napravili brez vsakega rizika svoje lastne tovarne ali izprva vsaj velike nakupovalne zadruge. Ali vzgled na Angleškem in Škotskem nas uči, da morejo take razmeroma le slabo vegetirati (delajo pa vzlic temu brez izgube), če si niso poiskale tudi svoj svetovni trg, kajti le na tej podlagi je mogoče razviti vso svojo produktivno moč. S tem pa, če smo si poiskali svetovni trg — in tega imamo pred seboj! — smo že trgovci. In to moramo postati, če hočemo, da se nam obnesejo n. pr. naše tovarne za sukno, ki drugače gotovo ne morejo producirati toliko različnih vrst blaga, kakor ga kupovalci zahtevajo.

Da pa ne pridejo taka posestva v oblast posameznih kapitalistov, ki izkoriščajo naše delavce tudi do zadnjega diha, je treba, da se osnujejo na podlagi veliko-trgovskih zadrug. Take imamo na Angleškem, ki združuje n. pr.

Kasneje je pohujšal prelagatelj nekaj mlajših Slovenk s to knjigo, vendar kakor se je izkazalo, izvečine brez posledic. Ko sem jo posodil nekoč neki že priletni gospej, ki je redno pohajala v našo famijlo, je od tedaj obljubila opustiti posete ob urah, ko sem jaz doma . . .

Vzlic tako slabih izkušenj sem se lotil dela. Prav ko sem pričel s prevodom, me poseti mlad slovenski umetnik in vzrši, kaj pišem, me resno zatrdi, da se mi spoštljivo odkrije, ko končam s prevajanjem tega obširnega dela. Tega seve od slovenskega občinstva ne morem zahtevati, resnično pa bom vesel, če se mi je posrečilo — in najsi še v tako majhni meri — ustvariti s tem nov žarek, ki bi mogel posvetiti v temne kote položaja slovenske žene. Tu je iskati njen pravi misterij!

Kar se tiče naposled prevajalca samega, naj povdarja le toliko, da ni iskal v prevodu besed, ampak je vedno le mislil, kako bi pisal slovenski Bebel.

Prevod je oskrbljen po slavnostni t. j. petindvajseti nemški izdaji.

ena pod seboj nad 1000 manjših zadrug, s skupnim obratom v minulem letu blizu 300 milijonov kron!! Manchesterska nakupovalna zadruga (en gros) je darovala n. pr. leta 1893. štrajkajočim premogokopom celih 120.000 kron! Tem nekoliko slična podjetja ima socialistična stranka v Belgiji (Maison du Peuple v Bruselju, Voornit v Gentu itd.), ki izplačujejo tretjino čistega dobička v agitacijske namene, tretjina pripade rezervi in amortizaciji in ostalo tretjino prejmejo člani zadrug.

Med nami Slovenci se je razvilo v poslednjem času samo nekaj delniških družb (tudi pri teh je mnogo tujega, neslovenskega denarja!), ali o produktivnih asociacijah, o gospodarskih zadrugah, o komunaliziranju podjetij ali o trgovini nimamo še pravih pojmov: manjka nam teoretskega in praktičnega znanja. —

Govoriti nam je zdaj še o našem kmetemskem stanu.

Slovenski kmet je služil strankam (in tu največ klerikalni) kot sredstvo, ni pa bil nobeni samonamen. Klerikalna ga je izkoriščala v svoje strankarske namene, podpihala ga je proti omikanemu svetu s tem, da mu je skušala iznova vepiti nekdanje sovraštvo, ki je je gojil on svojčas do grajščaka. Komaj pozabljeni srd, ki ga je imel slovenski kmet-tlačan do svojega gospodarja, je prižgala in netila na umeten način dalje. Kazala mu je škrica le tedaj, kadar je imel praznik, podcenjevala je kmetu vrednost šol in mu navlašč pretiravala njegovo delo. Kmet pa je verjel, ker ni poznal posebnosti in težav dela tistih, ki jih je pričel sovražiti. On ni vedel, da je dostikrat gospod v lepi suknji lačen, a on v raztrgani srajci nasičen.

Toda tudi življenje na kmetih se je pričelo izdatno izpreminjati: novi poljedelski stroji, železnice, stik z mestnimi ljudmi — vse to spravlja kmeta vedno bliže k politiki in naravna posledica tega je, da prične opuščati tudi on svoje starokopitstvo. Ali z vedno večjim ekonomskim razvojem pada tudi on vedno bolj industriji v naročje.

Za povzdigo kmeteskega stanu bi morala skrbeti mnogo razširjena kmetijska družba, ki bi ne prirejala le v posameznih okrajih posebnih vzornih kmetij, ampak imela tudi za svoje člane poljedelske stroje na razpolago. V ta namen bi morala organizirati slovenska politika kmete v posebne zadruge in skrbeti tudi za sistematični pouk o mlekarstvu, o bučelarstvu, o živinoreji, o gojitvi ter izvozu perutnine in jaje, o sadjarstvu itd. Kakor živi danes danski kmet v zadovoljstvu in sreči, tako se godi lahko tudi našemu kmetu, če obrnemo nanj vso svojo skrb in pozornost.

VI.

O mnogem smo govorili do zdaj. Mislimo, da smo povedali vsaj glavno, kar more označiti pravec našega dela. Sproti smo obrazloževali svoje misli, jih skušali zadostno utemeljiti. In svoja pričujoča izvajanja, ki imajo biti nekaka

Uvod.

Živimo v času velikega družbenega prevrata, ki zavzema vedno širši obmer. V vseh slojih človeške družbe opažamo vedno močnejše gibanje in nemirnost duhov. Vse sili po popolni preosnovi. Čutijo, da se majejo tla, na katerih stoje do zdaj. Nebroj vprašanj je stopilo na površje, ki zanimajo vse kroge in za katere se eden zavzema, drug jih zopet pobija. Eno najvažnejših takih vprašanj, ki stopa vedno bolj v ospredje, pa je takozvano žensko vprašanje.

Pri tem se gre za to, kakšno mesto naj zavzema žena v našem družabnem organizmu, kako more razviti svoje moči in zmožnosti tako, da postane s tem ravnopraven in koristen član človeške družbe. Z našega stališča seve istoveti to vprašanje z drugim: kakšno obliko in organizacijo naj sploh zavzema človeška družba, da se umakne zatiranje, izkoriščanje in beda najrazličnejših oblik telesnemu in socialnemu zdravju posameznikov in cele družbe. Žensko vprašanje je torej za nas le del splošnega socialnega vprašanja, ki razburja danes vse duhove. Svojo končno rešitev najde šele tedaj, ko odstranimo vsa družbena nasprotna in iz teh izvirajoča zla.

vodilna nit našega gibanja, zaključujemo z nekaterimi opazkami o taktiki.

Umljivo bo, da moramo najprej taktično izrabiti prepire in preganjanja med klerikalno in rudimentalno liberalno, pri tem vedno zavedno in dosledno slediti svojemu glavnemu cilju: gospodarski organizaciji. Te misli moramo najprej ščititi pri sebi, istočasno pa se boriti proti reakciji v deželi. Naša taktika, ki jo moramo izvajati konsekvantno v tem boju, je sledeča: najhujši odpor moramo postaviti politični reakciji in pri tem podpirati ostanke liberalne pri njihnem boju proti politični reakciji in na noben način (tudi če bi se nam obetala korist!) iti roko v roki s politično reakcijo v boju proti opoziciji, in naj prihaja ta od kjerkoli. Kompromisov s kako stranko nikdar ne sklepate, ker pri tem zatemne že obrušeni deli našega pokreta, naši cilji izgube na jasnosti, naš boj na iskrenosti in bistrosti. Več časa trajajoča pogodba z drugo strujo bi nas znala celo ubiti, kakor se je zgodilo to kranjski liberalni vsled zveze z Nemci.

Vsikdar si moramo ohraniti proste roke in korakati z nasprotno mislečim le tedaj, če so naše poti slučajno enake, a to se zgodi brez vsakega formalnega sklepa ali kompromisa. Pri vsem pa moramo seveda izkoriščati položaj svojih nasprotnikov, morda jih pustiti kdaj celo delati za nas: ali pri tem niti za hip v stran s svojimi principi. Nikdar ne moremo pustiti iz vidika, da nam je hoditi predvsem svoja pota. Svojega boja ne smemo prekiniti, zapostaviti ga morda za hip, skratka: nanj ne smemo nikdar pozabiti.

In zadnja beseda o — taktiki naših nasprotnikov.

Da gremo naprej, ne more biti dvoma. Ljudje beže danes iz liberalne kakor pred veliko nevihto. V klerikalni jih je mnogo, ki komaj čakajo na uskok (celo nekateri poslanci!), kajti tudi v njih stranki je samo še tiranija, samodržstvo, in mnogo jih je, ki se temu le prisiljeni uklonijo, ker ne znajo, kam drugače. Tu pa je nastala mlajša struja, ki je že vsled tega, ker se je sploh rodila, v opoziciji. Ali ni zdaj mogoče, da zasledujejo zlasti naši liberalni naenkrat politiko svojih (samo imenskih) kolegov na Angleškem, da oslabe s tem moč tistih, ki hočejo stopiti na realna tla?

Kako je torej storila angleška liberalna buržoazija? Vzela je vsakokrat najradikalnejše elemente iz opozicije in jih potisnila med se na najvišja vladna mesta. In kaj je s tem dosegla, če je vzela te skrajne radikale v svojo sredo? Služili so ji za obrambo, kajti z njimi je razorožila njih prijatelje iz opozicije: če so hoteli napadati liberalce, bi storili s tem isto tudi svojim somišljenikom! Polovičarstva ali sobesede že torej iz taktičnih razlogov ne smemo sprejemati iz rok svojih duševnih nasprotnikov.

* * *

Vendar je potrebno, govoriti o ženskem vprašanju posebej. Že zaradi tega, ker se gre pri tem vprašanju za mesto, ki je je zavzemala žena nekdanj, je ima danes in je bo zavzemala v prihodnje, in ker tvori ravno ta žena vsaj v Evropi večjo polovico prebivalstva. Drugič pa tudi vsled tega, ker so razširjena danes mnogokrat tako čudna pojmovanja o razvoju žene tekom tisočletij, da je na vsak način potrebno, razjasniti njeno vsakokratno razmerje. Le tako moremo sedanost in bodočnost prav razumeti. Večina predsodkov, s katerimi zasledujejo najrazličnejši krogi, in ne najzadnje celo izmed ženstva samega, to vedno močnejše gibanje, izvira iz nevednosti in pomanjkanja pravih pojmov. Koliko jih ne dobimo med nami, ki trdijo, da o kakem ženskem vprašanju sploh govora ni, kajti ženi naj je že po njenem naravnem poklicu kot soprogi in materi določeno mesto pri domačem ognjišču! Je bilo tako v preteklosti, je danes in mora biti tudi v bodočnosti. Kar torej nima nobenega neposrednega stika z njenimi domačimi posli in leži izven kuhinje, ne gre ženski nič mar.

Si stoje pač tudi v ženskem, kakor v nem socialnem vprašanju — kjer se gre naj-

Odkritim čelom stojimo tako pred svojimi prijatelji kakor nasprotniki. Oboji vedo, kaj zastopa „Naš List“. Prvim je dana zdaj prilika za diskusijo, slednjim za — napade.

Uredništvo „Našega Lista“.

Deželnozbornska volitev v Ribnici.*

V Ljubljani, 6. prosinca 1906.

Kandidat novoustvarjene slovenske ljudske stranke dvorni svetnik Šuklje je dobil ob volitvi za deželni zbor 1063, kandidat neodvisne kmetske stranke Drobnič pa 807 glasov. Izvoljen je torej z večino 256 glasov klerikalni kandidat Šuklje. Prav značilna je ta volitev, značilna na vse strani!

Kranjska klerikalna stranka je tretjič obrnila svoj plašč. Stara konservativna stranka je bila morala spremeniti svojo firmo v „katoliško-narodno“ stranko. Morala je storiti to, ker je tako zahteval vedno silnejše naraščajoči in prevladujoči vpliv politikujočega duhovnika na Kranjskem. Takozvani slovenski katoliški shodi so prinesli popolno uklonitev inteligence konservativne barve pod duhovski jarem. Spekulativni dr. Šušteršič je ob vriskanji fanatične in fanatizovane duhovščine s polnimi jadrji zapeljal svojo barko v črno morje ter proglasil dogmo, da je duhovnik posvetnjakom edino upravičen vodnik bodisi v zasebnem bodisi v javnem življenju. On imej odločilno besedo v občinski upravi, v upravi dežele in države, on bodi ravnatelj šolskim zadevam, on zapoveduj in prepoveduj umetnosti, znanosti in vedi. Njemu se ukloni trgovec in obrtnik, kmeta ima že itak v svoji oblasti, pripogniti pa mora svoj tilnik tudi uradništvo ter ž njim vsi liberalni stanovi. V tej dogmi je bistvo klerikalizma. Ne čudimo se, ako je šla kranjska duhovščina z radostjo v boj za ta načela, ki ji zagotavljajo popolno nadvlado in najsilnejšo moč. Avtorizovana od svojih škofov in svesta si zaščite vlade je pričela pod svojimi posvetnimi voditelji pravo križarsko vojsko proti vsem, ki so le poskušali ustavljati se njenim namenom. Prišel je ljut boj zoper resnico in svobodo. Vero in zakramente, spovednico in prižnico — vse so vpregli v svoj bojni voz, ki je brezobzirno in neusmiljeno drl preko slovenskih poljan ter zasajal svoje nože v slovenska srca in slovenske duše...! Omnia ad maiorem clericorum gl'oriam! Neuko ljudstvo je v procesijah sledilo svojim duhovnim voditeljem, ki so je pri volitvah vodili od zmage do zmage. V kranjski deželi je klerikalna pšenica vzknila v bujno klasje in skoro da je pričela klerikalna povodenj izpodjedati mestna obzidja. S takozvano gospodarsko organizacijo so skušali zasuznjiti trgovstvo in obrtništvo. Zagospodovali so deželni zbornici, ne sicer še z večino svojih po-

slancev, pač pa s surovo silo obstrukcije. Zmage pijani čutili so se nakrat na vrhuncu in v nekaki preslepljeni domišljavosti so meneč, da hodijo tolpe kmetskih volilcev za njimi v polni zavesti in zavednosti, se na zadnjem shodu svojih zaupnikov ošabno udarili ob prsi kličeč: mi smo slovensko ljudstvo!

Napuh hodi pred padcem. Klerikalna gospodarska organizacija kaže sumljive razpoke in menda ni več daleč čas, ki pokaže vso trhljenost iz političnih nagibov pa brez resnične potrebe ustvarjenih konsumov in zadrug. In če obžalujemo razpad te gospodarske organizacije, storimo to le zategadelj, ker posledic ne bodo prenašali njeni brezvestni ustvaritelji, ampak tisto slovensko ljudstvo, ki je v zadnjem času prav po nedolžnem prišlo do dvomljive časti, da je stari klerikalni stranki posodilo svoje neomadeževano ime.

In Bog jih je kaznoval! Na prvem shodu, ki sta ga priredila voditelja nove „slovenske ljudske stranke“ 26. grudnia 1905 v Ribnici, ju je doletel prvi poraz. Šušteršič in Šuklje sta morala sramotno bežati pred — slovenskim ljudstvom. To je bila huda zaušnica. Dvignili so se kmetje sami od sebe brez zunanjšega vplivanja in povedali so klerikalnima voditeljima v obraz, da se ne puste več varati, kajti spoznali so tekom 10 let, kar je klerikalna stranka na krmilu, da ji ni za koristi slovenskega ljudstva, ampak v prvi vrsti za svoje gospodarstvo.

In prišel je drugi poraz ob volitvi 4. t. m. Kandidata neodvisne kmetske stranke je volilo 807 kmetskih mož, le 129 glasov mu je nedostajalo do absolutne večine. Ako pa uvažujemo, da so ti možje prostovoljno šli na volišče in v popolni zavesti svoje pravice in dolžnosti, da so ti možje oddali svoj glas navzlic vsem grožnjam s peklenškimi in večnimi kaznimi, pa tudi vkljub običajnemu pritisku na žene — potem šteje teh 807 glasov ne samo enojno, ampak peterno in deseterno. Ako vemo, da so na drugi strani stali volilci, ki so volili pod najvišjim pritiskom duhovščine, da so ti volilci metali v žare listke, ki jim jih je doma bil napisal gospod kaplan, da so torej volili klerikalnega kandidata bodisi v svoji nevednosti bodisi v svoji duševni odvisnosti — potem lahko z mirno vestjo rečemo: volitev dne 4. t. m. v Ribnici znači strahovit poraz za — slovensko ljudsko stranko alias klerikalno. Porazilo pa jo je zavedno slovensko ljudstvo! Le še nekaj takih „zmag“ in po njej bode. Vstal je slovenski kmet, ki je bil skozi stoletja najzvestejši služabnik klerikalizma, ki je bil njegov rob; spregledalo je slovensko ljudstvo, ki nosi na svojem životu globoke brazgotine ponesrečene gospodarske politike klerikalne. Uvidelo je, da so vse obljube, ki je je ž njim vabil klerikalizem v svoj tabor, čisto preprosta vaba, da pa klerikalizem potrebuje ljudstvo le v ta namen, da zamore z zasuznjenjem duha in duše človeške zagospodariti njegovim posvetnim blagrom.

svoje duševne in telesne zmožnosti — o tem jih noče mnogo ničesar slišati. Docela pa jim mine potrpežljivost, če jim pravimo, da more biti le gospodarski neodvisna žena telesno in duševno prosta, da ji le tako ne bo treba več zaviseti od „dobrohotnosti“ in „milosti“ drugega spola. Ujezje se, če slišijo take besede in v svoji srditosti ne nehajo tožiti o „norostih časa“ in o „prismojneni emancipaciji“.

Take, v mišljenju in dejanju omejene, v tesnih mejah predsodkov se gibajoče ljudi srečavamo med ženskami in moškimi. Ti so rod bežekov, ki je povsodi, kjer vlada tema in ki strahoma zakriče, če vidijo posijati žarek svetlobe v to njim tako prijetno in všečno temoto.

Ali imamo še drugačne nasprotnike ženskega gibanja. Ti sicer ne taje glasno kričečih dejstev in pripoznajo, da je bil komaj kedaj položaj žene v razmerju z istodobno kulturno stopnjo tako malo uzadovoljiv, kakor je danes, in da je vsled tega potrebno raziskavati, kako bi bilo mogoče izboljšati njeno stanje, a le v toliko, v kolikor ostane pri tem navezana sama na-se. To vprašanje pa je rešeno temu delu nasprotnikov pri onih ženah, ki so se podale pod sladki zakonski jarem.

Toda še v nečem se je deželnozbornska volitev za kmetski okraj ribniški izkazala značilno. Dokazala je popolno onemoglost in brezvplivnost slovenske liberalne stranke, in nesamo to, dokazala je, da uživa ta stranka med slovenskim ljudstvom skrajno nezaupanje. Edino orožje, ki so ž njim agitovali klerikalci proti kandidatu neodvisne kmetske stranke, je bilo to, da so, dasi dobro vedoč, da je to laž, Drobniča razkričali kakor liberalca. Bilo je edino agitačno sredstvo, pa tudi najvspešnejše. „Slov. Narod“ je dobro občutil, da bi neizmerno škodoval Drobniču, ako bi pisal njemu v prilog; zato je molčal, kolikor je le mogel, samo da bi prodril protiklerikalni kandidat, četudi ni pristaš liberalne stranke. Toda kolikor je pisal „Slov. Narod“, bilo je preveč in ne rečemo dvakrat, da je s tem marsikaterega volilca pregnal v nasprotni tabor. Ribniška volilna kampanja je glasen memento narodno-napredni stranki. Zanj ni več na dnevnem redu revizija programa, kiga stranka nima, temveč le popolna reformacija „an Haupt und Gliedern“. (Želimo, da bi stranka prišla do tega samospoznanja, ki bi bil prvi korak do poboljšanja. Saj le tako je upati, da se vsi sloji brez razlike stanu strnejo v veliko slovensko stranko na Kranjskem. Ako pa bodo sedanja voditelji liberalne stranke toliko slepi, da bodo v bojazni za svoje pozicije in oklepajoč se svojih prestolov odklanjali vsako korenito izboljšanje, potem ga ni programa na svetu, ki bi zamogel ustaviti njihovo strmoglavo pot nizdol. Volenti non fit iniuria!)

Veritas.

Blatenje balkanskih držav.

Že v zadnji številki smo poročali o carinski uniji, ki sta jo sklenili Srbija in Bolgarija in obenem povdarjali, da ima ta unija edino namen, zblížati obe sosednji državi. Torej ima medsebojna carinska pogodba veliko politično ozadje. Tudi Franfurter Zeitung od nedelje javlja pismo iz Zofije, v kateri se s popolno gotovostjo zatrjuje, da ni carinska unija prav nič družega, kakor prvi korak k solidarnosti obeh držav. „Pa korak zna biti — tako piše Frankfurter Zeitung — tistim državam, ki hočejo imeti svoj pretežni vpliv na uravnanje narodno-političnih razmer na Balkanskem poluotoku, neljub, ali zato ni nič manj opravičljiv s stališča balkanskih držav samih, kajti tudi te imajo pravico do svoje besede pri teh vprašanjih.“

Z zadostenjem lahko konstatiramo, da so odprli enkrat tudi časopisi iz rajha svoje predale resnični stvari in se zavzeli za pravico — zato pa je tembolj obsojati nekatere avstrijske nemške časopise, v katerih zdaj kar mrgoli grdenja in sramotitev na rovaš balkanskih narodov in držav.

Carinska unija, ki sta jo sklenili medsebojno obe sosednji državi, se je porodila za hrbtom Avstrijsko-Ogrske monarhije in pameten

Zato zahtevajo ti, da prepustimo vsaj neomoženi ženski vsa ona polja, katerim bi odgovarjale njene moči in zmožnosti, da more na ta način z možem uspešno tekmovati. Posamezniki tako mislečih so še celo zelo popustljivi, ker pravijo, da naj ne obmejimo tekmovanja žene z možem le na najnižje vrste dela in poklica, ampak ji pripustimo tudi višje stoječa opravila na polju znanosti in umetnosti. Zahtevajo, da odprimo ženi višje šole, posebno vsučilišča, ki so jim še v mnogih državah zaprta. Žena naj se uči medicine, naj se ji dovoli vstop v državno službo k pošti, brzojavu in železnici, za kar naj so one zlasti vporabne, kakor kažejo praktični slučaji v Združenih Državah Severoamerikanskih. Nekateri gredo v tem oziru celo tako daleč, da pripoznajo ženi tudi razne praktične pravice. Ona naj je prav tako človek in državni podanik kakor mož, ki je imel do zdaj edini pravico zakonodajstva, a s tem tudi pokazal, da je izkoriščal to predpravo v svoje namene, in prikrajšal ženo, kjer in kakor je mogel. Ponavljanje tega naj se v bodoče prepreči.

(Dalje prih.)

več za razmerje delavstva napram družbi — nasproti različna mnenja. Tisti, ki bi bili najbolj zadovoljni, če bi ostalo vse pri starem, mislijo, da je s tem že vse odpravljeno, če zavrnemo ženo k njenemu „naravnemu poklicu“, ker ne uvidijo, da štejemo danes že na milijone žen, ki jim ni dan iz vzrokov, o katerih hočemo kasneje obširno razpravljati, niti en pogoj, da bi mogle izpolniti ta njim namišljeni „naravn poklic“ kot hišne gospodinje, kot porodnice in vzgojiteljica otrok. Prav tako ne vidijo, kaj je ta naravni poklic tistim milijonom žen, katerim je postala možitev pravi jarem in sužnjost, v kateri trpe največje stiske in pomanjkanje. Za vse to se menijo seveda ti „modrijani“ prav tako malo, kakor za dejstvo, da se ubija v najrazličnejših poklicih na milijone žensk na način, ki je za ženo nele docela nenaraven, ampak ki presega tudi vse njene moči. Maše si oči in ušesa pred to neljubo jim resnico, prav kakor delajo pri delavstvu, kjer tolažijo sebe in druge s tem, češ da je „vedno“ tako bilo in da tudi „vedno“ tako ostane. Da ima ženska na kulturnih pridobitvah našega časa isto pravico kakor moški, da jih sme porabiti prav tako v prid in olajšanje svojega stanu in razviti v ta namen vse

* Vsled pomanjkanja prostora smo morali odložiti ta spis za današnjo številko. — Ured.

človek se nad tem ne bo zgražal, kajti obe državi imata vendar pravico, da skleneta med seboj, kar jima drago.

To pa seveda našemu vnanjemu ministru ni bilo prav. Kmalu so stikali po njegovem biroju razni časnikarji in posledica tega so bili in so še napadi, s katerimi grdi dunajska Neue Freie Presse dvakrat na dan jugoslovanski državi. Zavijal je ta list besede srbskega ministrskega predsednika, tako da so imele vse drugačen pomen, in ko je srbski minister te napade v Preši primerno zavrnil in imenoval gospode okrog tega lista „politične amaterje“, je bil seveda ogenj v strehi nemške hiše. Preša je imenovala Srbijo predrzno (frech), zahtevala, da se jo primerno kaznuje (gezüchtigt) in se ji napove carinski boj in v ta namen ščuvala našega vnanjega ministra, češ da mu ne sme pasti srce v hlače itd.

Carinski boj! To torej hoče dupajska Preša pod vodstvom Morica Benedikta iz Smrečjih ulic. Ali mož ne pomisli, da imamo od takega boja škodo le mi Avstrijci. Preša ščuva, da naj zapre naša vlada mejo srbski živini pod pretvezo kuge, ki bi jo zanesli lahko srbski prasci v Avstrijo (!). S tem bi bilo morda postreženo Moricu Benediktu, glavi Preše, ali Avstrija bi imela občutno škodo ne glede nato, da bi se s tem živina pri nas zapet iznova izdatno podražila, ampak tudi vsled tega, ker bi potem zaprla i Srbija svoje meje avstrijskim industrielnim in obrtniškim izdelkom. Kam potem s temi? Nato seve Preša — zastopnica in pospeševaljica avstrijske industrije (kakor sama sebe vedno rada imenuje) — ni pomislila. Ali kako potem z razžaljenim samoljubjem? Seveda to gre Preši po glavi in odtod njen srd.

Vsak trezno misleč politik in resen državnik pa mora pripoznati, da ni s tem Srbija ničesar pregrešila, če je sklenila s sosednjo državo carinsko unijo, in prav tako ne Bolgarija. Vsled tega je obrekovanje Preše in listov, ki ponatiskujejo iz nje, na vsak način strogo obsojati. Za javno mnenje hočejo napraviti svojo osebno mržnjo ti . . . politični amaterji. In pri tem kličejo na pomoč vlado in parlament. Naše trdno prepričanje je, da pri obeh ne dosežejo ničesar.

Dogodki na Ruskem.

Splošni položaj.

Revolucionarci so se nekako umaknili z javne pozornice in ne ve se, ali so storili to vsled tega, da se pripravijo na nov boj ali pa ker se čutijo oslabiljene, brez pravih voditeljev, ki so ali ubiti, ali so bežali v tujino, ali pa sede v ruskih ječah. Za slučaj, da poteče 22. januar mirno in brez večjih dogodkov, je gotovo, da je zmagal Vite in da imamo pričakovati večjih izprememb le od dume.

Iz obleganega Port Arturja.

Iz časopisa: dr. Th. Erhart, Dunaj, „Das Wissen für Alle“.

Začetkom oktobra minolega leta sem imel čast spoznati ruskega mornarničnega zdravnika gospoda Nikolaja Petersona.

Ko je stopil v naš laboratorij in na neizrečeno skromen način izrazil prošnjo, da bi tu prebil del svojega dopusta z mediciničnimi študijami, tedaj se ni nobenemu izmed nas dozdevalo, da je ta eden onih junakov, ki so v strašanskih okolnostih in vedni smrtni nevarnosti opravljali svojo dolžnost celih osem mesecev.

Kar dr. Peterson o obleganju pripoveduje, nam je bilo, ki smo takorekoč vsa časniška poročila požrli — skoro popolnoma novo. Poleg tega je g. Peterson sovražnik krepkih izrazov, in nam je mnogokrat grozote obleganja s svojim načinom pripovedovanja pokazal kot najnavadnejšo stvar na svetu. Poslušajmo ga.

Ko je izvedela Rusija za torpedni napad Japoncev, sem bil z večimi kolegi odposlan iz Kronštata preko Sibirije v Port Artur ustanovit mornarsko bolnico.

Zasledovanje vstašev.

Ruska policija je neprestano na nogah. Zaprla je že nebroj revolucionarjev in takih, ki so jih podpirali. Konfiscira časopise, jemlje jim pravico izhajanja. V noči od torke na sredo je prišla v Peterburgu cel delavski svet, broječ dvaindvajset članov. Zaplenila jim je vse spise in pisma. Kakor javlja Peterburška agentura, naj je dognala policija, da so bili člani tega sveta tudi mnogi revolucionarji, ki so bili le v delavce preoblečeni in so imeli namen, terorizirati delavske mase.

Iz visokih šol.

Ruske visoke šole so že ves zimski tečaj zaprte. Zdaj je sklenil ministerski svet, da jih tudi v poletnem semestru 1905/06 ne odpre. S tem izgubi ruska učeča se mladina celo leto.

Iz Kavkaza.

Armenske žene so prosile soprogo tifliškega guvernerja, naj jim izposluje javno varstvo, ker so pred Tatari in Kurdi v neprestani nevarnosti in naj jim odpomore proti lakoti in mrazu. Mnogo armenskih vasi so kazaki požgali in uničili prebivalstvo. V dveh okrožjih tifliške gubernije je razglašeno vojno stanje.

Beguni v Nemčiji.

Mnogo begunov — največ Nemcev — je pribežalo iz Rusije v Nemčijo. Minister notranjih zadev je dejal javno v parlamentu, da hoče iti Nemčija tem begunom na roke, kakor bo le mogla. (Viharno pritrdjevanje.)

Nova Anglija.

Zdaj je gotovo, da prične veti v Angliji nov duh demokratizma in radikalizma. Stara konservativna stranka, ki je dobila pri volitvah v letu 1900 še pod pokojno kraljico Viktorijo ob času burske vojske 402 mandata, je podlegla na vsej črti. V angleški zbornici, v kateri ima mesta 670 poslancev, pride večina v roke demokratskega liberalizma.

Boj za volitve, ki se morajo izvršiti med 13. in 27. januarjem, je naravnost silovit. Res je, da nima Anglija splošne in enake, pač pa direktno in tajno volilno pravico, omejeno z vse polnimi cenzurami — izmed 43,740.000 duš voli le 7,266.708 mož — in nima nobenih ožjih volitev, ker zmaga tisti, kdor ima največ glasov, vendar je vznemirjena vsled volilnega boja vsa javnost. Nad 130 kandidatov si stoji nasproti, in če se pomisli, da razpolaga vsak tak s svojim časopisjem in celo kopico dobro plačanih agitatorjev, si napravimo lahko sliko te volilne barve. Okrajji, ki so bili po dvajset in več let v rokah konservativcev, padajo preko noči radikalnim elementom v roke. V celi liberalni stranki — ki ima seve povsem drugačne cilje in namere kakor liberalne stranke kontinenta — opazujemo namreč, da izkazuje največji napredek ravno radikalno krilo, torej ekstremni elementi angle-

Tja prišedši nismo našli še mnogo spremembe in kmalu smo se spravili na delo, spremeniti v bolnico določeno nam hišo.

Tedaj pa so nas že začeli Japonci obstreljevati s svojimi dvanajstpalčnimi topovi. V začetku je bilo to sila neprijetno. O sovražniku ne duha ne sluha, ker je streljal v visokih kurvah čez gorovje, ne da bi videl svoj cilj. Zelo mučno je bilo, da je šele 45 sekund po gromu prifrčala krogla v mesto in prve dni nam je bilo tesno pri srecu, ko smo tri četrti minute poslušali ono čudovito sikanje, ki je naznanjalo približevanje projektila.

Sploh je preteklo precej časa, da smo se privadili raznim načinom obstreljevanja. Tako se spominjam na sila neprijeten večer.

Šel sem z dvema prijateljema iz bolnišnice večerjat v stanovanje. Imeli smo tedaj še privatna stanovanja in moje je bilo v hiši barona Grünzberga. Skozi tri dni so nas Japonci ponoči obstreljavali z granatami, in kakor za vse so imeli tudi tukaj izgotovljen poseben načrt. Načrt Port Arturja so razdelili v gotovo število kvadratov in so obstreljavali vsako noč drugega. Danes smo bili mi na vrsti. Komaj zavžijemo juho, že počí prva granata v bližini, vendar še

škega liberalizma. Oni odločujejo in oni vlečejo maso ljudstva za seboj. V boju je podlegel celo Balfour, bivši ministerski predsednik. Od leta 1885 do danes je zastopal Vzhodni del Menčestra — središča angleške predilne industrije — in zdaj je podlegel delavskemu kandidatu! Menčester pa je pomenljiv v tej volilni borbi tudi še vsled tega, ker je prodril v njegovem severnem delu komaj tridesetletni delavski kandidat Črčil (Churchil). Kot mož plemenitega pokolenja je služil najprej v angleški armadi kot oficir, postal pozneje časnikar, nato se je posvetil povsem pisateljevanju, dokler ni nastopal kot agitator delavske stranke v Menčestru in zmagal zdaj kot njen kandidat. Že dve leti je sedel v angleški zbornici, kjer so ga šteli med najizbornejše govornike. Bil pa je tudi opoziciji ena najmočnejših opor. Vsekakor se mu obeta krasna politična kariera — komaj tridesetletnemu možu.

O končnem izidu volitev bo mogoče govoriti naravno šele koncem januarja, dokler ni oddan zadnji volilni listek, ali že zdaj je popolnoma gotovo, da je dosedanja konservativna-unionistična stranka — ki je hotela združiti vse angleške kolonije v eno Unijo in obdati to z varstveno carino, proti Nemčiji in Ameriki, kar bi imelo za posledico podraženje kruha angleškim državljanom — strahovito podlegla in da stojimo na pragu novih dogodkov, katerih posledice bo čutil ves svet, kajti angleška volja se izvršuje na ogromnem ozemlju, ki je n. pr. 43-krat tako velik kakor Avstro-Ogrska monarhija in odločuje 398 milijonom duš.

V tej volilni borbi pa je doseglo tudi delavstvo že do zdaj znaten uspeh. Izvoljenih je do danes 17. januarja zvečer 23 delavskih poslancev, ki pripadajo ali raznim samostojnim organizacijam ali pa socialno-demokratski federaciji.

Kriza na Ogrskem.

Pogajanja se razbila.

Bivši minister Vekerle si je prizadeval na vse načine, doseči sporazumljenje med vlado in Košutovci. Izdelal je cel načrt, vendar se je koalicija izrazila, da je zanjo nesprejemljiv. Nekateri ogrski listi tudi menijo, čeprav ni imela ta akcija za zdaj nobenega uspeha, vendar ni izključeno, da bo sestavljeno na njeni podlagi prehodno ministerstvo.

Razpor med Košutom in Polonijem.

Košut je izrekel Poloniju svojo skrajno grajo in ogorčenje, ker nabira slednji med člani opozicije podpise za sklep, da zborujejo pri zopetnem zasedanju zbornice 1. marca t. l. še naprej, tudi če bi bila zbornica razpuščena s cesarskim ukazom. Poloni je odgovoril na to Košutu, da bo nabiral podpise še naprej, kajti med koalicijo je nastala že velika nevolja vsled tozadevne mlčnosti izvrševalnega odseka. Zanimivo je, kako se konča ta razpor med Košutovci.

precej daleč od naših oken. Neprijetno vznemirjenje, — a kaj smo hoteli — trudni in lačni nadaljujemo večerjo. Nedolgo, pa se razleti druga granata, zdaj pa izdatno bližje. Prijatelj dr. R. položi uro na mizo in določi, da streljajo Japonci natančno vsakih deset minut. To je bila čudna večerja. Jedli smo in se pogovarjali in opazovali uro. In ko se je kazalec premaknil skoro za deset minut, pa je zmanjkalo pogovora in natančno ob deseti minuti počí granata in obsuje bližnjo okolico z drobci. Tako uro za uro, noč za nočjo.

Na vprašanje, kako se je zadržal Stössel, je rekel dr. Petersen: „Moj Bog, v Port Arturju so ga komaj poznali. Zelo sem se začudil, ko sem čital v evropskih časopisih, kako so ga slavili kot junaka. Kondratenko je bil prav za prav vse.“

Značilno za sijajno orientiranje Japoncev je sledeče: „Hitro ustanovljene bolnice so bile naravno kmalu prenapolnjene in mnogo bolnikov smo prenesli v hiše, na katere smo zasadili zastavo rdečega križa. Iz časopisov vam je znano, da Japonci niso prizanašali rdečemu križu. Pošljemo torej deputacijo generalu Nogi, naj vendar varuje ranjence in obenem mu deputa-

Fejervari pri cesarju.

Ne mine teden, da bi ne sprejela krona Fejervarija, vendar se o teh avdiencah ne izda nobenih osebnih niti uradnih obvestil. Na vsak način se gre za važnejše stvari.

Osem ubitih.

V Ugosaškem komitatu so bile volitve za sodnika. Pri tem so nastali taki nemiri, da je posegla vmes žandarmerija in streljala na razgrajajoče. Pri tem je ustrelila šest oseb, med temi poštno ekspeditorico, ki je stala pri svojem oknu; a tudi iz množice so streljali na orožnike. Dva izmed njih sta obležala mrtva, dva sta precej ranjena. Po noči so prišli vojaki, ki so zasedli ves okraj in napravili s tem zopet mir.

Hrvatska.

(Zaradi veleizdaje.) Hrvatski deželni zbor — sabor — je imel odločiti minule dni o zahtevi zagrebškega sodnega dvora po izročitvi treh poslancev vsled govorov, ki so jih imeli ti trije v saboru in katerim podtika sodišče veleizdajo. Poročevalec imunitetnega odbora se je izrekel proti izročitvi. Razvila se je nato ljuta debata, vendar so ostali madjaronski poslanci, ki so glasovali, da naj izroči sabor imenovano trojico sodišču, v manjšini. Za izročitev se je indirektno izrekel tudi ban Pejačević.

Makedonija.

(Denarna knjiga Francije.) V pariškem parlamentu so dobili poslanci vsak po en odtis denarne knjige o Makedoniji, ki obsega 228 strani in ima 179 dokumentov, in sicer se nanašajo ti na čas od 26. marca 1903. do 23. decembra 1905.

Češka.

(Zaupni shod nemških naprednjakov.) Nemški naprednjaki iz Češke so sklicali v Prago velik zaupni strankarski shod, katerega se je udeležilo več sto županov, mnogo deželnih in državnih poslancev, žurnalistov itd. Politični referat o volilni reformi je imel poslanec trgovske in obrtne zbornice v Libereh, dr. Urban. O njegovem poročilu se je razvnela precej živahna debata. Zaupni shod je sklenil nato sledečo resolucijo: nemško napredni strankarski shod izjavlja z ozirom na nameravano volilno reformo po državi sledeče: sedanje nacionalno razmerje v državnem zboru s posebnim ozirom na neslovanske narode mora ostati povsem neizpremenjeno; velikemu pomenu nemštva v Avstriji, njegovi gospodarski in kulturni stopnji in njegovi davčni sili mora biti primerno število poslancev tega naroda; volilna okrožja na Češkem se morajo ravnati povsem po tistih mejah, ki so jih določili Nemci; ostati mora dosedanja delitev volilnih okrožij v mestna in občinska; nemška manjšina v Pragi in predmestjih mora imeti primerno zastopstvo v parlamentu, in če teh do zdaj še ni bilo, jih je vstvariti.

oija izroči načrt z zaznamovanimi omenjenimi hišami.

Nogi sprejme naše ljudi skrajno prijazno in potegne iz žepa načrt Port Arturja, neverjetno skrben in natančen. Na podlagi tega nam razloži, da ležijo v omenjenih hišah sicer v prvem nadstropju ranjenci, da pa so v drugih prostorih važna skladišča, katerim ne more prizanašati. Naj odpravimo vse ranjence v lazaret, ki služi samo temu namenu. Tako smo tudi storili.

Na vprašanje, kako to, da so Japonci do najmanjših detajlov tako poučeni o razmerah, je odgovoril Peterson: „Japonci ravno imajo nenavaden vohunski sistem, ki si ga ne bode nikdar nobena evropska država mogla prilastiti.“

Vohuni na Japonskem so pred vsem najvišji častniki generalnega štaba, ki imajo najboljše kvalifikacije. Cela vrsta takih se je pred leti naselila v Port Arturju in sicer kot najnižji stanovi. Ponajveč brivci. Ti so na Japonskem posebno spretni in rusko vojaštvo jih je mnogo uporabljalo. Tako so zvedeli poleg tega, kar so videli, mnogo važnih stvari. Pa si mislite evropskega polkovnika ali generala v brivnici. Ne glede na podrejeno mesto, ki ga nikakor ne

Galicija.

(Kmetsko ljudstvo govori!) Vsi poljski časopisi pišejo o velikem utisu, ki ga je napravil velikanski shod, katerega se je udeležilo 1500 kmetskih zaupnikov iz 52ih okrajev, mnogo tisoč delavstva, zastopniki akademične mladine iz Lvova in Krakova, mnogo deželnih in državnih poslancev itd. Shod je napovedal in sklical v Krakovo urednik lista Kurjer Lwowski, Revakovič. Nagovor na ljudstvo je imel najprej znani poljski pisatelj Niemojevski iz Varšave. Za njim je govorilo mnogo kmetskih odposlancev iz avstrijske in ruske Poljske. O splošni in enaki volilni pravici je govoril predsednik ljudske stranke, dr. Levakovski, za njim še nekateri drugi, tako Bojko, Daszinski, Grek itd. Sprejeta je bila resolucija, ki zahteva splošno in enako volilno pravico brez izjem in brez klavzul. Istega dne so imeli tudi maloruski kmetje iz Galicije troje velikih shodov, na katerih so zahtevali popolno volilno reformo na podlagi enakosti in splošnosti. Zlasti so protestirali proti intrigam poljske „zlahte“ plemičev.

Francija.

(Nasilno odpiranje tabernakeljev.) Francoski financarji so dobili ukaz, popisati vse cerkveno premoženje glasom zakona o ločitvi cerkve od države. V ta namen morajo odpreti vse tabernaklje in vzeti monštrance, kelihe in drugo cerkveno posodo v inventar. Nadškofje iz Pariza, Liona in Šamberija, kakor tudi mnogo drugih višjih cerkvenih dostojanstvenikov, je izdalo na svoje župnike posebno okrožnico, v kateri jih pozivljejo, naj na noben način ne odpro tabernakeljev. Pač naj dajo finančnemu uradniku potrebne informacije in odgovore na njegova vprašanja, tabernakeljev pa na noben način odpreti, ker to mora najglobokeje žaliti vsa krščansko čuteča srea. Nekateri drugi škofje so zopet svetovali, naj poberejo iz tabernaklja vso posodo. Vsled tega odloka ravnatelja uprave državnega imetja hoče interpelirati konservativni poslanec Gejran kamero, socialistični poslanec Brián pa je dejal, da je ta korak vlade neopravičena brutalnost, ki je bila povsem odveč.

(Volitev predsednika republike.) Danes na sredo so volitve za francoskega prezidenta in sicer se vrše v dvorani gradu Verzéj blizu Pariza in to samo vsled tega, ker ni niti senatska niti luksemburška dvorana za sprejem 891 članov, ki imajo pravico, udeležiti se volitev predsednika. In sicer pripadajo ti poslanski zbornici kamere (591) in senatu (300 članov.) Pri volitvah zmaga tisti, ki ima vsaj en glas več kakor njegov nasprotnik. Predsedniška doba je postavno določena na sedem let, plače dobiva prezident na leto nekaj nad milijon frankov, v prebivanje mu je na razpologo elizé in več gradov. Sedanji predsednik Lubé je bil izvoljen 11. febr. 1899. z veliko večino. Dobil je namreč 483 glasov proti 330 glasov, ki so jih prijeli njegovi protikandidati, katerih je bilo ravno četvorica.

more sprejeti, tudi ni mogoče, da bi se naučil rokodelstva. Kako bodo neokretne roke gospodarile s škarjami in nožem. To je pač posebnost Japoncev.“

Zdravstvene razmere v mestu so bile trajno dobre. Kuge in kolere sploh ni bilo. Le skorbut nas je proti koncu silno nadlegoval. Celo rane so postajale skorbutne, to se pravi, ne da bi se vnele, se nikakor niso hotele pozdraviti, ter jih je obraslo divje meso, ki je pri najmanjšem dotiku krvavelo. Štirideset zdravnikov nas je bilo pri 10.000 do 14.000 ranjenih kmalu premalo. Izvrstno so nas podpirale ženske — tudi take, ki so poleg tega opravljale drugo manj dostojno obrt, kar jim je pa sicer med obleganjem, ko so vse cene tako silno poskočile, donášalo neverjetne svote.

Dasiravno smo bili v začetku polni zaupanja, je naša potrtoost vendar naraščala od dne do dne. Ko pa so Japonci prišli do notranjih utrd, smo vedeli, da se trdnjava ne bode več dolgo držala.

Spominjam se na noč pred predajo. V zadnjem času sploh nismo prišli iz mornarske bolnice. Toliko je bilo dela. Jaz in še štirje kolegi smo ravno napravili vrsto obvez in se

Njegov prednik je bil znani intimni prijatelj Rusije, Fôr, ki je tako nenadno hitro umrl. Fôr je bil pospeševatelj raznih afer, prijatelj generalov in jezuitov. — Veliko upanje ima pri tej volitvi republikanski kandidat Faljé, ki je dobil že pri poskušnem glasovanju 416 glasov. — Kakor javlja današnji brzojav, je izvoljen predsednikom republike Faljé in sicer je dobil 449 glasov. Njegov protikandidat je dobil 371 glasov.

(Faljé) je osebni prijatelj bivšega predsednika Lubéa in je bil do zdaj predsednik senata. Rojen je leta 1845 v južni Franciji in je pričel svojo politično pot leta 1873 kot župan v Neraku. Faljé je bil že trikrat minister (notranji, naučni in pravosodni) in kar ga je privedlo zdaj do te časti, ni morda kaka posebna govorniška zmožnost niti politična premetenost, pač pa stvarnost in resnost vsega njegovega dela. Faljé je po duhu republikanec, tako da se na Francoskem vzlic nove glave politični tok ne izpremeni.

(Zaradi tabernakeljev.) Angentura Avá javlja, da je odredil finančni minister, da je počakati z inventuro cerkvenih posod toliko časa, dokler se ne izreče zbornica o interpelaciji, o kateri govori že naše gorenje poročilo. V ostalem ne bi odpirale tabernakeljev oblasti, ampak edino le duhovniki. Toliko k gorenji notici.

Nemčija.

(Velikanska manifestacija.) Kakor znano, ima Nemčija za državni zbor splošno in enako volilno pravico, katere stvarnik ni nihče manjši kakor Bismarek; ali za pruski deželni zbor veljajo še vedno privilegiji raznim družbenim razredom, podobno kakor pri nas v Avstriji. Dolgo časa se je pripravljala nemška socialna demokracija za boj proti tem privilegijem in ravno vprašanje volitev v deželni zbor pruski je veljalo tudi voditelje te stranke mnogo medsebojne diskusije. Nekateri so bili zato, da se sklene z naprednimi meščanskimi strankami volilni kompromis (Bernstein), drugi so bili zopet proti vsaki zvezi z meščanstvom (Liebknecht). Viljem Liebknecht je napisal pred šestimi leti po naročilu berlinskih socialistov celo znano brošuro „Nobenega kompromisa, nobene volilne zveze!“ Zdaj pa meni započeti nemška socialna demokracija boj za volilno reformo v pruski deželni zbor z vso srditostjo. Za to nedeljo je napovedala v samem Berlinu nič manj kakor 80 protestnih shodov. Takoj pa so bili seve tudi njeni nasprotniki pri delu. Vlada je dala razširiti po svojih agentih pravljice, češ da so sklenili socialisti zaključiti vse te protestne shode ob natančno določeni uri in korakati potem iz vseh strani proti dvoru nemškega cesarja. Glasilo nemške socialne demokracije Vorwärts pa izjavlja v svoji današnji številki, da so vse te vesti neresnične in docela izmišljene. Stvar je ravna nasprotno: vodstvo je sklenilo, vzdržati se vsake najmanjše demonstracije na ulici in

trudni nekoliko vsedemo. Bilo je polnoči. Nankrat se zasliši strahovito grmenje, da smo celo mi — po osmih mesecih temu vajeni — zatrepotali. Kmalu se to grmenje ponovi, in tretjič in četrtič. Vpitje po ulicah se razlega do bolniških dvoran. Padla je glavna utrdba notranjega pasa. Tu smo vedeli, da je vse izgubljeno. In drugo jutro je sledila predaja.

Začetkom nam je manjkalo nečesa: vednemu treskanju smo se tako privadili, da nam je bil pokoj nekaj tujega. Ali kmalu smo se uživali v prijetnost življenja.

Japonci so nas takoj bogato preskrbeli z jedmi in pijačami. Le malo grozovitost so storili s tem, da so nam odtegnili pisma in časopise, ki smo jih dobili šele čez mesece. Ali veste, kaj je to, ako je človek tudi duševno do skrajnosti sestradan?

Zagotavljam vas, da sem bil zopet v zvezi s krasnim življenjem miru in kulture, ko sem imel v roki prvi evropski časopis, in moje veselje je bilo večje od onega, ki mi ga je napravila prva razkošna pojedina — po mesecih, ko smo se morali hraniti z ostanki padlih konj.

skrbeti po svojih rediteljih, da bo vladal tudi med od shodov odhajajočimi masami najvzornejši red. Vzlic temu je odredilo mestno glavarstvo v sporazumu z vlado, da bode pripravljeno istega dne vojaštvo. Celo konjenica in topništvo. Kakšen utis in razvoj so imeli ti shodi, hočemo poročati danes teden.

Štajersko.

Jeruzalem v Celju.

Kakor se je postavil nekoč Jeremija ob zidu jeruzalemskem in pel žalostinke o nekdanji slavi Izraelcev, tako dela zdaj tudi celjska Vahtarica. Ozrla se je na Nemštvo v Rusiji, v Prusiji, na Avstrijskem in Ogrskem, in povsodi konstatirala, kako je German zatiran in kako zmaguje slovanski živelj. Z obupnim glasom pripoveduje, kako kopljejo Poljaki, Čehi in Slovenci nemštvo v Avstriji grob. Stiska nemškega naroda vsepovsodi — tako govore in pišejo.

Nas te besede ne žaloste niti z narodnega niti s splošno socialnega stališča, ker lahko mirno trdimo, da so vsa ta „preganjanja nemštva“ naravna posledica njih nasilja samega. Kar so sejali, to žanjejo: prej ali slej. Vsako nasilstvo najde maščevalca in če se je pričel dvigati danes Slovan, ni to znamenje, da hoče koga zatirati, uničiti, ampak je le znamenje, da se probuja iz dolgoletnega spanja, zavedajoč se krivic, ki mu jih je prizadejal njegov krvni sovražnik. Neznani pisatelj pripoveduje o groznih grozodejstvih, ki naj so jih storili Leti v zapadnih ruskih pokrajinah nad Nemci, a pri tem popolnoma pozabi, da ne velja ta boj širokih mas v Rusiji Nemštvo, ampak vsem kapitalistom, ker le-ti so glavni zatiralec in reakcionarji v deželi. Kdo je ta bojár, ne vpraša ljudstvo. Izkoriščal je narod — in zato so mu prisegli pogibelj: Z veliko žalostjo se spominja Vahtarica fiaska nemške politike proti Poljakom, češ, poglejte, mesto da je napredoval German, se je zgodilo to pri Poljaki. In zato se čuti Vahtarica opravičeno, zahtevati onega nasilja, s katerim je hotel udušiti nekoč Bismarck Slovanstvo v Nemčiji — tista Vahtarica, ki malo kasneje tako bridko toži, kak nasilnež je Slovan. Torej so dovoljena kruta nasilstva samo Nemcu. Zahtevati toliko predpravice svojemu narodu, bi se moralo zdeti preveč tudi Vahtarici, ki dela — mimogrede omenjeno — svojemu rodu le sramoto, kajti vsakega Nemca mora mrzeti tako pisanje, ki je nahajamo dan na dan v predalih tega celjskega lista. Ker mu manjka dejstev in stvarnosti, se je podal na najnižjo stopnjo časnikarstva: na medsebojno psovanje in blatenje. Vse, kar ni Vahtarici povšeči, opsuje z najlepšimi primki in njena mržnja do Slovencev sega celo tako daleč, da ima za izraz „slovenski“ v rabi dosledno le „vindiš“, z očitnim namenom psovke.

Tak način boja je sicer grd, ali ne hud. Človek si res umaže v njem nekoliko svoje prste — in to je tudi vse. Če primejo naši voditelji stvar krepko v roke, bo pač ta boj oster in hud, ali ne vsled sile svojega nasprotnika — niti telesne niti duševne — ampak samo vsled onemoglih poskusov spodnještajerskih Nemcev, priti slovenskim politikom z insultami in javnimi sramotivami do živega. Vsled takih njih sredstev pa se mi ne smemo dati preplašiti.

Nemci potiskajo našo mejo vedno bolj proti jugu, pri tem pa kriče o nasilstvih proti Nemcem. Res je govoriti tu o nasilstvih, ali ta prihajajo iz njih vrst samih. In skrajni čas je za spodnještajerske slovenske kroge, zlasti pa za tiste, na katere zrejo nekateri izmed nas s posebnim zaupanjem, da se upro temu prodiranju iz severa, s tem da zgrade med nami veliko politično stranko. Z živahno agitacijo, s shodi, knjižnicami in predavanji probudimo svoj narod, in ne tako, če držimo roke križem. Kajti drugače se zna prigraditi, da postane Celje Jeruzalem za — nas same.

Savinska podružnica Slov. planin. društva je zborovala dne 28. m. m. v Celju. V posojilnični zborovalnici se je zbralo precejšnje število članov in nekaj gostov. Osrednji odbor v Ljubljani je zastopal prof. Macher. Med ude-

leženci smo videli vseučilišnega prof. dr. Murko-ta, starosta celjskih Slovencev g. dr. Serneca, dež. poslanca dr. Hrašovec itd. Točno ob določeni uri je otvoril predsednik g. Kocbek občni zbor, nakar je prečital tajnik g. Šijanec obširno poročilo o delovanju v minulem letu. Ker hočemo o delovanju Savinske podružnice priobčiti obširnejši članek, se danes ne spuščamo v podrobnosti poročila. Omenjamo le, da so vsi navzoči vstali v znak sožalja, ko se je omenilo umrlega odbornika g. Jakoba Božiča in umrlega ustanovnika g. Rudolfa Kukec-a. Po odobrenju poročila in računskega sklepa se je odobril proračun. „O cestnih zadevah“ je zanimivo poročal g. dr. Hrašovec, dež. poslanec. Povedal je marsikaj, kar ni bilo znano v javnosti. V kratkem času imeli bomo prav lepo cesto iz Ljubnega skozi Luče in Solčavo v Logarsko dolino. To bode povzdignilo v veliki meri promet tujcev v Savinskih planinah. — Volitev novega odbora za triletno dobo (1906—1909) je imela sledeči izid: predsednik objednem blagajnik g. Fran Kocbek, naduč. v Gornjem gradu, tajnik g. Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu, odbornika g. Fran Podbrežnik, tajnik okrajnega odbora in tajnik občine v Bočni ter g. dr. Josip Vrečko, odvetnik v Celju. Novi odbornik je g. Podbrežnik na mesto pokojnika g. Božiča. Odbor je voljen soglasno. — Sklenilo se je nad Klemenškovo planino na severni strani Ojstrice postaviti primerno veliko kočo. Ker pa je podružnično gmotno stanje bolj slabo, staviti se bode jela kočja še-le, ko bode dovolj denarja nabranega. Koča se bode imenovala po odkritelju Savinskih planin vseučilišnem prof. dr. Johannesu Frischaufu — Frischaufova kočja. Svet za kočjo je že kupljen — manjka še drobiža. — Razgovarjalo se je še o marsikateri društveni zadevi, dokler ni zaključil predsednik zborovanje.

Tridesetletnica Triglava. Slovensko akademsko tehnično društvo Triglav v Gradu praznuje dne 4. februarja t. l. v celjskem Narodnem Domu tridesetletnico svojega obstoja na prav slovesen način. Prirediteljem te slavnosti je želeli največjega uspeha.

Sokol v Brežicah priredi na Svečnico v našem Narodnem domu svoj drugi plesni večer. Kakor je pričakovati iz priprav in zanimanja naših narodnih krogov, utegne biti ta ples zelo dobro obiskan in ena naših najlepših prireditev v letošnjem predpustu.

Slovenskega trgovca nabili. V Narodnem Domu Spodnjega Dravograda je otvoril Slovenec Ignacij Fanče svojo trgovino. Ondotni nemški krogi pa so se nad tem tako vježili, da so napadli nekateri Nemci — med njimi dr. Hoffmann, Topolnik itd. — Fančeja s palicami in pestmi in ga pri tem celo nekoliko ranili. Ker mu ni hotel dati dr. Hoffmann zdravniške svedočbe, je moral iti trgovec Fanče pónjo v Slovenji Gradec.

Pohorje. V Tinjah na Pohorju so prodrli pri volitvah v občinski zastop slovenski kandidati. Do sedaj je bila ta občina v nemških rokah.

Nesreča na železnici. Železniški stroj je zgrabil čuvaja Konrada Stampferja in ga zelo razmesaril. Nesreča se je prigodila med postajama Št. Ilj v Slov. Goricah in Pesnico. Pokojni zapuščea vdovo in čvetero nepreskrbljenih otrok.

Podraženje mesa v Mariboru. Enake pritožbe kakor iz drugih avstrijskih mest so tudi med našim prebivalstvom. Cene mesu so nastavili mesarji tako visoko, da take draginje nihče ne pomni. Zato je sklenil mariborski občinski zastop, pridružiti se akciji drugih mest v svrhu znižanja cen mesu. Občinski svetnik mesar Wurzer se je nad tem silno ujezil. Dejal je, da so mesarji največji reveži. Ogorčen nad tem, da niso bili z njim onih mislij tudi ostali občinski odborniki, je zapustil dvorano.

Trbovlje. Pri letošnjem občnem zboru prost. gasilnega društva v Trbovljah so bili voljeni sledeči društveni funkcionarji oziroma odborniki: Načelnik tovariš Iv. Kramer, podnačelnik tov. Ant. Volker, vodja plezaleev tov. Fr. Pust, nj. namestnik tov. Fr. Škraber, vodja brizgalničarjev tov. Fr. Kajtna, nj. nam. tov. I.

Naglav, vodja cevnege oddelka tov. Ant. Dolničar, nj. nam. N. Pinterič, društv. blagajničar tov. Ant. Dolničar, društv. tajnik tov. Fr. Pirnat, dva oskrbnika orodja tov. Fr. Kajtna in tov. And. Malgaj, zastavonoša t. Fr. Škraber. — Društvo šteje 40 izvrševalnih, 6 častnih in 60 podpornih članov. Napreduje sijajno v vsakem oziru. Po sklepu odborove seje dne 11. prosinca t. l. priredi prost. gas. društvo veliko predpustno veselico s koncertom na 17. svečana t. l. v prostorih rudniške restavracije. Svira vojaška godba c. kr. pešpolka iz Ljubljane. Da smemo pričakovati res nekaj izvanrednega, nam je porok posebej izvoljeni veselični odsek, ki bo vse storil, da uspe ta predpustna veselica najsijajnejše, kakor pri nas še nobena do sedaj. Odbor upa, da bo cenj. občinstvo pokazalo do društva simpatije s tem, da ga poseti z mnogobrojnim obiskom — Na pomoč!

Ponarejene krone. Po župniji sv. Antona v Slov. goricah kroži ponarejen denar in sicer krone in novi po 20 v. Napravljeni so iz zmesi, ki ima največ svinca. Ponarejenih novcev ni težko spoznati, torej pozor!

Prestopanje k protestantski veri. V Ptujju je pristopilo mnogo posameznikov in rodbin k protestantizmu.

Koroško.

Za Narodno Šolo v Št. Rupertu pri Velikovecu so darovali razni dobrotniki in prijatelji slovenske narodnosti samo za božičnico toliko darov v blagu in denarju, da znaša samo slednje 1160 K. Največ so darovali duhovniški krogi.

Št. Jakob v Rožu. Pri narodni šoli v Št. Jakobu v Rožu, za katero si je stekel največ zaslug ondotni župnik Matej Ražun, so že pričeli s prvim delom. Dovažajo že kamen, pesek, les itd. Vendar je treba še mnogo darov, preden bo poslopje pod streho.

Visoka starost. Pri Grumiču v Rosi je umrla Tomanova babica v visoki starosti 96 let.

Novo bralno društvo. V Dobrlivasi snujejo slovensko bralno društvo. Želeli je, da bi se preosnovala vsa naša bralna društva v javna ljudske knjižnice in da bi se za taka podjetja naši narodni krogi kaj več zanimali.

Častno občanstvo ni na prodaj. V Borlah je predlagal ondotni učitelj Samonigg, da imenuj občinski odbor častnim občanom prvomestnika nemškega šulferajna in podpiral svojo prošnjo s sledečimi razlogi: Nemški šulferajn je dal za šolo v Borlah že 5000 kron in to s posredovanjem imenovanega prvomestnika. Če se pa imenuje tega častnim občanom v Borlah, prejme šola še novih 500 kron in vsako leto za uboge otroke petdeset kron, kajti denar je že pripravljen in se takoj odpošlje, samo če podele Borle društvenemu prvomestniku to čast. No, odborniki pa so bili vendar mnenja, da ni častno občanstvo na prodaj in je učitelj Samonigg — res čudne pojme mora imeti ta mož! — propadel s svojim predlogom.

Primorsko.

Iz Gorice.

Vesel pojav v našem goriškem življenju je „Narodna prosveta“.

Delovanje narodne prosvete sicer ne odgovarja prvotnim intencijam akademikov, od katerih je prišla inicijativa. Ima ves drug uspeh, nego se je nameravalo, vendar mora vsak objektivni motrilec in znalec naših socialnih in političnih razmer na Goriškem, in posebej v Gorici, brez vsakega pridržka dajati izraz veselju nad delom in nad uspehom, ki nastopa vsled tega dela.

Akademiki, ustanovitelji so imeli pred očmi društvo za ljudsko izobrazbo in v to svrhu v prvi vrsti ljudsko knjižnico in ljudsko gledališče. Bil je torej prvoten namen specifično delo, buditi in dvigati slovensko ljudsko maso, katere imamo v Gorici mnogo več, nego sami štejjemo, maso, katero so zanemarjali do sedaj vsi naši politični in socialni voditelji in katere se je lotila še-le pred nekoliko leti strogo katoliška stranka pod vodstvom sedaj pok. dr. J. Pavlice. Ker je

nastopila prva in edina, je zlahka pridobila tal, tako da danes dominira med priprostimi ljudstvom, na veliko škodo prave izobrazbe. Delavsko podporno društvo, ki je bilo ustanovljeno pred leti in ima tudi svojo knjižnico in čitalnico, je zastalo pod vodstvom dr. Ant. Gregorčiča popolnoma, ker je istemu manjkala vsaka iniciativa za zbujanje delavske mase in za samostojen nastop. Vsled teh Gregorčičevih tradicij delavskemu in podpornemu društvu kljub vsem naporom pozneje, do sedaj ni bilo mogoče pomagati, dasi se je odbor že parkrat prelevil. To društvo je zamudilo pravi trenutek združiti okoli sebe delavske sloje, še bolj pa vzbujati pri istih zanimanje za socialno in izobraževalno delo.

Katoliško delavsko društvo ima razprostrte mreže po celem mestu goriškem in okolici, zbog tega ni bilo mogoče privabiti v podporno društvo one sloje, za katere je bilo namenjeno.

Danes je nastopila še konkurenca narodne prosvete in nastop iste je toliko srečen in upliven, da je dolžnost vsakega človeka v Gorici, ki se za javno življenje zanima, da po svoji moči podpira to društvo in prepusti podporno društvo lastni usodi vsaj za sedaj. Narodno prosveto je pričeto delo samo zavedlo na drugo pot in po tej nastopa s tolikim uspehom.

Narodna prosveta je začela delo po akademikih in je pritegnila nase dijaštvo srednjih šol. Čitalnica in knjižnica sta prirejene dejanski za te sloje in ravno s tem, ker je obudila zanimanje naraščaja, v tem leži velik uspeh in pomen narodne prosvete. Iz prvotno nameravanega odseka dramatičnega društva za mase je nastalo splošno diletantsko gledališko društvo, ki deluje izborno. Šli so akademiki sami na oder in za njimi ženski spol meščanskih slojev. Ravno to okoliščino imenujem odločilni, najvažnejši in najlepši pojav v našem socialnem življenju. Danes je postal akademik sam igralec in ker se požrtvovalno uči in nastopa, ne more izostati ogromen upliv na goriško slov. občinstvo.

Dramatični odsek narodne prosvete si tem potom vzgaja gledališko občinstvo in ravno s tem, da vzgaja in da se posledki vzgojevalnega dela že očitno kažejo, izvršuje tako eminentno nalogo.

Še-le tedaj, ko izvrši društvo direktno vzgojo meščanskih slojev, ki so v Gorici še bolj potrebni vzgoje, kakor nižji sloji, nedvojbeno, postane delo samo ob sebi tako, kakor je društvo iz prvega nameravalo. Akademiki so pogumno stopili na oder, izvabili so za seboj meščanske sloje in gotovo je, da pridejo za njimi nižji obrtni in delavski ljudje. Je pa tudi naravna pot vzgoje našega občinstva ta, ki se je pokazala po praktičnem delu samem. Nižji naši sloji so bili preveč zanemarjeni do sedaj in nimajo za drugega smisla, nego za krčmo in cerkev. Ali pije vsako nedeljo in kolikor mogoče zapravi med tednom težko prislužene vinarje, ali pa mehanično razbira svoj molek. Iz tega položaja se ne da naenkrat izvleči; še-le živo zanimanje srednjih slojev za narodno prosveto opozori polagoma tudi inteligentnejšega delavca in okoličana na društvo, ki je bilo izprva zanj vstvarjeno.

O proizvajanju posameznih iger se oglasim posebej, danes izražam le svoje živo veselje nad delom naše akademične mladine

Služi lahko za vzgled tudi beli Ljubljani. V Narodni prosveti se je docela posrečilo obuditi zanimanje učeče se mladine obojega spola. Čita mnogo, shaja se mnogo v društvenih prostorih in prečita za sedaj vso našo literaturico.

Dr. H. T.

Doma in drugod.

Slovensko uradovanje kranjskega dež. odbora. Deželni odbor kranjski je razposlal 16. t. m. vsem podrejenim uradom odločbo, s katero se naznanja sklep dež. zbora kranjskega z dne 21. novembra 1905, da občuje kranjski dež. odbor odslej z vsemi c. kr. uradi vojvodine Kranjske kakor tudi z vsemi avtonomnimi oblastmi, v katerih stanejujejo Slovenci, v slovenskem jeziku. Ravno tako se morajo deželni uradi v pismenem

občevanju z ministrstvi in višjimi vladnimi uradi posluževati slovensčine. Na podlagi tega zakona se mora v slovenskem jeziku voditi uradna korespondenca zlasti z deželnimi odbori v Gorici, Poreču, Gradeu in Celoveu, z mestnim magistratom v Trstu, z namestništvima v Trstu in Gradeu, z deželnima vladama v Ljubljani in Celoveu in z okrajnimi glavarstvi, v kolikor obsegajo slovenske okraje. Vsem uradnim predstojnikom se je naročilo, da se strogo ravnajo po zgorajšnjem deželnozbornem sklepu.

Državni uradniki. Z največjim veseljem pozdravljamo novo organizacijo slov. c. kr. uradništva in s Strossmayerjem lahko vzkliknemo: Sad je skinut mrtvački kamen s našoga narodnoga i političkoga groba. Velike so te besede in morda leži v tem upanju preveč optimizma, ali vsa naša inteligenca se stoji malodane iz samega uradniškega osobja in če se je zavedla naposled ta in vstala — kdo bi ne stavljal v ta pokret svojih največjih nad? Vlada sama je dobila strah pred takimi organizacijami in v dunajskih višjih krogih kaj neradi gledajo podobna znamenja probude svojih organov. Vlada dela rusko revolucijo krivo takih pojavov. Morda ima prav. Ali kar je za Rusijo zdravilo, je morda za naš zapad strup. In tudi to je spoznala naša vlada. Boji se dvigajočih mas in zato obeta ustreči, kakor le gre in — zna. Vlada se je obnašala še pred letom dni kakor tiran napram uradništvu, in zdaj je pričela odjenjavati. Boji se pasivne rezistence. Časi, ko je rabil uradnik vlado, so se izpremenili: danes si mora prizadevati ona, da naveže uradništvo tesno k sebi, kajti drugače je v nevarnosti njen organizem, da ne razpade. Slovenskemu uradništvu pripade torej i v našem javnem življenju velika in lepa dolžnost in naloga: s tem, da se združi v krepke organizacije, prisili lahko vlado do tistega spoštovanja, ki gre ljudem, kateri jo varujejo pred razpadom. Slovensko uradništvo pa ne sme iskati v svoje društvo, katerega pravila je vlada pravkar potrdila, udov le po Kranjskem, ampak po vsem ozemlju, kjer biva Slovence. Le taka organizacija prisili vlado na lahkoten način, da izvede postulat: slovenskemu narodu le slovenski uradnik, do zadnje pike. Dovolj je preziranja. Prej je pariral slovenski državni uradnik, zdaj naj parira vlada. In kakor je bila prej v veljavi brezobzirnost, tako naj bo tudi danes — na naši strani.

„Slovenec“ je padel po delniški družbi združenih pivovaren v Zaleu in Laškem trgu. Svoj žalostni nastop opravičuje s tem, da je ta delniška družba „liberalno“ podjetje, torej zob za zob, „Narod“ napada klerikalna gospodarska podjetja, torej revanche. Klavrn izgovor! „Slovenec“ ve popolnoma dobro, da je imenovana delniška družba odlično in izključno narodno podjetje; da je misel, ustanoviti delniško družbo, vznikla na Štajerskem, torej na tleh, kjer vsaj oficijelno še ne poznajo ni klerikalizma ni liberalizma; da je bilo vprašanje, se li ustanovi to družbo, jako pereče spričo okolnosti, da je bila nevarnost, da pride vse podjetje v nemške roke; da je velika večina delnic v rokah štajerskih Slovencev naprednega in klerikalnega mišljenja in le neznanatno število jih je v posesti kranjskih Slovencev: da je sedež društva le zato v Ljubljani, da je odvzeta kompetenca štajerskim nemškutarskim oblastim. In to podjetje daje „Slovenec“ v zobe našim zagrizenim narodnim nasprotnikom! Delniško družbo nikakor ni primerjati kranjski klerikalni gospodarski organizaciji. Leta na koncu koncev ne obstoji v namen, da bi dvignila gospodarstvo slovenskega rodu na Kranjskem, temveč le s tem ciljem, da dvigne silo klerikalne stranke. Vsi ti konsumi in vse te zadrage so bile ustanovljene v politične svrhe, naperjene pa so pred vsem proti obstoječemu slovenskemu trgovstvu in obrtništvu, ki ima edino to napako, da je protiklerikalnega mišljenja. Take v gospodarskih razmerah brezpotrebne ustvaritve morajo prenašati najstrožjo kritiko tako z notranje-političnega kakor z gospodarskega stališča. Saj navsezadnje nam ne more biti enako, če se toliko in toliko tisočakov

narodnega premoženja, prav kmetskega denarja zmeče v nenasitno žrelo raznih židovskih tvrdk. Še manj nam more biti prav, ako se ravno toliko denarja zapravi z nepravilnim postopanjem in poslovanjem. Delniški družbi pa na eni strani kaj tacega niti ne morejo očitati, na drugi strani pa je to podjetje, ki je prevažno z občeslovenskega stališča. Ako pride tako podjetje v stiske, in to ni izključeno pri nobenem podjetju, tedaj je protinarodno in protislovensko, ako se narodnim nasprotnikom ponuja orožje, ki naj njim ubijejo in uničijo sovraženo podjetje. To je delo herostratsko! Ako je kaj povoda za kritiko gospodarstva takega podjetja občeslovenskega pomena, saj je občni zbor, ki daje prosto besedo vsakemu delničarju; saj je upravni svet in je nadzorstvo, ki bo brez dvoma hvaležno za vsako opozoritev. Toda „Slovenec“ je z narodno brezčutnostjo, ki je znak klerikalizma, lopnil po delniški družbi. Pustil je na strani vse ozire, izbruhnila je neka onemogla jeza: vedoč, da udari po lastnem telesu, je zamahnil, ker je čutil potrebo zamahniti, samo da dá duška besni jezi, ki so mu jo v zadnjem času naklonili udarci s strani bivšega njegovega moža Seliškarja. Pod temi udarci je klonil popolnoma z usmevom na ustnih, pa škripaje z zobmi. Slovenska pivovarna na vročih tleh štajerskih je morala prenesti izliv njegove togote. Udarec je sicer zgrešil svoj cilj, ker je meril na liberalno kranjsko stranko, pravzaprav na „Slov. Narod“, zadel pa je narodno podjetje štajerskih Slovencev, ki mu je kakor znano dr. Tavčar z vsega početka bil odkrit protivnik. Toda, kaj to mari Slovenčevcem. V tem pa leži nov dokaz, da je klerikalizmu narodnost le začasno sredstvo v dosego svojih namenov. In to je, kar smo hoteli pibiti.

Veritas.

Klerikalna gospodarska podjetja. Slovenska liberalna in klerikalna na Kranjskem stojita v hudem boju. Gre se za vprašanje, ali so klerikalna gospodarska podjetja res pasivna ali ne. „Slov. Narod“ je pričel trditi to o božiču l. 1905, mi smo trdili to že več mesecev prej. Kar smo pisali tedaj, vzdržujemo še danes. Mi vemo iz povsem zanesljivih virov, da je vedel za podjetje klerikalne gospodarske organizacije tudi bivši kranjski deželni predsednik baron Hein in da je v toliko, da ni uvedel potrebne revizije, sam sokrivec takega gospodarstva. To je bil eden tistih vzrokov, zakaj si je želel baron Hein tako silno, da pride proč iz Kranjske. Naravno je, da bi se Hein gotovo zglasil na naša takratna očitanja, da nismo pisali resnice, kajti tako očitanje prenese kdo le tedaj, če je res kriv. Naj si pa bo to podjetje klerikalno ali liberalno, obžalovati je njega pasivnost na vsak način, ker je prizadeto pri tem v prvi vrsti ljudstvo, kajti pravi krivci se gotovo pravočasno umaknejo.

Predavanja „Ženskega splošnega društva“ v Mestnem domu 12. t. m. se je vdeležilo mnogoštevilno občinstvo najrazličnejših krogov. Predaval je prof. Milan Pajk o „starogrški umetnosti“. Govoril je živahno in si pridobil zanimanje občinstva zlasti z lepimi skioptičnimi slikami, ki so bile zelo čiste. V splošnem sem dobila utis, da ima gospod predavatelj premalo vaje v slovensčini ali pa pretirava tu in tam v izrazih. Sicer pa je užival za svoje zanimivo predavanje splošno priznanje. Ropot na galeriji je bil strašansko, sliši se celo otroški jok.

Opazovalka.

Protialkoholno gibanje. Opaziti je med nami Slovenci zlasti v zadnjem času neko gibanje naperjeno proti vživanju alkoholnih pijač. Stvar ni nova. Že desetletja in desetletja vodijo različne družbe boj proti alkoholu in priporočajo abstinenco. V zadnjem času smo dobili celo poseben list, ki ima edino ta namen. Listu je naslov „Piščalka“ in človek bi mislil, da ima vsakdo na svetu pravico izdajati tak list, tudi če je dotičnik duhovnik. Ni pa teh misli list „Cvetje z vrta sv. Frančiška“, izhajajoč v Gorici. Napadel je svojega stanovskega tovariša, ker izdaja „Piščalko“, češ da tak ne pozna nobenega Boga, samo — turškega. Govori o framazonih itd. Še bolj zanimivo pa je, da obljublja „Cvetje“ v svojem vabilu na naročbo, da se hoče bojevati tudi proti „Piščalki“. Vsekakor privlačnost.

Gg. dopisnikom: Zaradi pomanjkanja prostora smo morali več stvari odložiti za prihodnjo številko.

Ferd. Lev. Tuma:

„V znamenju življenja“

Cena K 1.50, po pošti K 1.60. — Naroča se pri L. Schwentnerju v Ljubljani in v tiskarni A. Slatnar v Kamniku.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9.60, boljše vrste K 12.—, belo puhasto naskubljeno K 18.—, K 24.—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30.—, K 36.—. Razpošilja se franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini. 10
Benedikt Sachscl, Lobes 369. Pošta Pizen, Češko.

Zakonito zavarovano.

Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.

Edino pravi je

Thierryjev balzam

le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko. Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3.60 franko razpošilja se proti predplačilu ali povzetju 3

Lekarnar A. Thierry v Pregradit pri Rogiški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko.

Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medic. drogerijah.

Šunka

s kožo, kilo po 1 gld., brez kosti po gld. 1.10, plečeta brez kosti po 90 kr., slanina in suho meso po 80 kr., prešičevi in goveji jeziki po 1 gld., glavina brez kosti po 50 kr.

Salame

dunajske po 80 kr., à la krakovske, fine po 1 gld., iz šunke zelo priljubljene po gld. 1.20, à la ogrske, trde po gld. 1.50, ogrske fine po gld. 1.80, kilo. — Velike klobase ena 20 kr.

Slivovka,

brinovc pristen, liter od 70 kr. do gld. 1.20., brinovc cvet liter gld. 1.50. To priznано dobro blago pošilja po povzetju od 5 kil naprej prekajevalec in razpošiljalec živil

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Jos. Adamič

vrvarna

Domžale, Kranjsko

Izdelovalnica vsakovrstne špoge, štrang, konjskih užd, gurtov, vrvi itd. po najnižjih cenah.

Anton Lenček

krčmar v Trstu

priljubljen svoj gostilno, postreže vedno s svežim pivom, pristnim vinom ter gorkimi in mrzlimi jedili. Vedno točna in solidna postrežba.

Osteria Al Gallo

Frattelli Lenček

Piazza caserma 5, Trst.

Zahtevajte „Naš List“

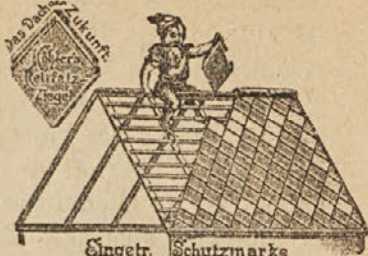
v javnih lokalih!

6dlikovana

v Parizu s častnim križcem, diplo in zlato medaljo.

Patentirana

v 80 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Izborno zalogo raznovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

Anton Müller

vinotržec v Domžalah (Kranjsko).

Pristni tropinec in slivovko

iz znane žganjarne VIANELLI & RETTI v Rovinju, Istra prodaja in razpošilja prosto na vse železniške postaje

Lucijan Kovačič pri Sv. Luciji ob Soči.

Lavrenčič & Domicelj

Ljubljana, Dunajska cesta št. 32

Žitna in komisijska trgovina, razna zastopništva, reklamacijska pisarna za železniške voznine.

Samo

6

dni

Iz Havre v Newyork

vozi zanesljivo najhitrejši brzoparniki francoske prekmorske družbe. Edina najcenejša in najkrajša črta čez

Pariz in Havre v Ameriko.

Prosta dobra hrana z vinom vred že od Bazela naprej. Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje za to črto edino koncesionirana potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 nasproti znane gostilne »pri Figovcu«.

Ed. Šmarda

Pozor! Čitaj! Bolnemu zdravje!

Pozor! Čitaj! Slabemu moč!

Pakraške kapljice in slavonska zel

to sta danes dve najpriljubljenejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

Pakraške kapljice delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse boleti na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Naj vsakdo naroči in naslovi:

25

Peter Jurišič, lekarnar v Pakracu št. 106, Slavonija.

Denar se pošilja naprej ali s poštnim povzetjem. Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

12 stekleniče (1 ducat) 5.— K } 48 stekleniče (4 ducate) 16.— K
24 stekleniče (2 ducata) 8.60 „ } 60 stekleniče (5 ducate) 18.— „
36 stekleniče (3 ducate) 12.40 „ } Manj od 12 stekleniče se ne razpošilja.

Slavonska zel se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodenju, kataru in odstranjuje goste sline ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsni in pljučnih bolečinah.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

2 originalni steklenici 3 K 40 h; 4 originalne steklenice 5 K 80 h;
6 originalnih steklenic 8 K 20 h.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

P. Jurišič, lekarnar v Pakracu 106, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal.

Vsaki dobi en mesec dni brezplačno

„Naš List“, „Slov. Gospodinjo“ in „Ježa“, kdor kupi 1 kg ekstrakta „Panonski biser“
„Naš List“, „Slov. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“, kdor kupi 2 kg ekstrakta „Panonski biser“
„Naš List“, „Sl. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“, „Ljub. Zvon“, kdor kupi 3 kg ekstrakta „Panonski biser“

Nealkoholni ekstrakt „Panonski biser“

daje pomešan — 1 del ekstrakta s 7—10 deli sveže vode — najboljše najprijetnejšo nealkoholno pijačo „Panonka“.

Izvrstna kakovost! Izvanredno nizka cena!
1 liter pijače pride na 20—25 vinarjev.

Cena ekstrakta s posodo vred: 1 kg 2 kroni, 2 kg 5 kron, 3 kg kron 7.20, 5 kg kron 11.50
Nepoškodovane steklenice se vzamejo 2 kg-ne za 1 krono, 3 kg-ne za K 1.20 in 5 kg-ne za K 1.60 franko nazaj.

Ekstrakt naj se shranjuje dobro zamašen na hladnem prostoru. Da se kar največ zniža poštnina, je najumestneje naročiti na enkrat 3 kg ekstrakta. Da bode mogoče liste redno in pravočasno pošiljati, naj se blagovoli poslati denar ob enem z naročilom; na ta način se prihrani tudi poštno povzetje, ki bi pri tako malih zneskih jako občutljivo podražilo pijačo. V naročilu mora biti navedeno, kak list dotičnik želi imeti.

Zaloga nealkoholnih pijač „Abstinenција“

Ljutomer Štajersko.

Priporočajte povsod „Naš List“!